ACTA ERUDITORUM

publicata Lipsiæ
Calendis Novembris Anno M DC LXXXII.

BEDÆ PRESBYTERI & FREDEGARII Scholastici concordia ad senioris Dagoberti definiendam Monarchiæ periodum, atque ad primæ totius Regum Francorum stirpis Chronologiam stabiliendam &c. Auctore Petro Franc. Chifletio, Societatis Jesu Presbytero.

Parisiis, 1681 in 4.

Controversia quædam Chronologica de annis Dagoberti I. Francorum Regis, inter eruditos non ita pridem agitari cœpta, opus hoc edendi occasionem doctissimo Auctori præbuit. Etsi enim ex *Fredegario, Aimoino*, atque aliis certo constat, anno regni sui decimo sexto Dagobertum illum profluvio ventris extinctum: non tamen, quo post orbem redemtum anno obierit, æque liquet; aliis in annum 644, aliis in 638 mortem ejus referentibus. Nempe cum Dagobertus vivo adhuc patre Clotario Austrasiæ regnum jam anno 622 adierit, dubium est, num sedecim illi Regni Dagobertini anni, quos *Fredegarius* & ex eo alii memorant, a morte patris Clotarii, quæ in annum 628 incidit, numerandi sint, an ab exordio potius regni Austrasiensis superstite adhuc patre suscepti. Nam ex priori hypothesi sequitur, ineunte demum anno 644: ex posteriori, jam anno 638 Dagobertum e vivis excessisse. Et prior quidem sententia communis fuit, omniumque recentioris ævi scriptorum comprobata calculo, donec primus in eam *Hadrianus Valesius Libro XIIX Rerum Francicarum* insurrexit, eandemque post illum *Carolus le Cointe in Annalibus Ecclesiasticis Francorum, tomo II, III, & IV*, nec non *Joh. Mabillonius in Præfatione tomi secundi Sanctorum Ordinis S. Benedicti*, & *in Præfatione Seculi quarti Benedictini*, oppugnarunt, ac inprimis *Hermanni Contracti in Chronico auctiore*, quod *Henr. Canisius tomo I. Antiqv. Lection.*

ction. edidit, auctoritate subnixi, rejecta priori, posteriorem hypothesin adstruere sustinuerunt. Ea itaque res tanti visa Auctori nostro fuit, ut sententiam communem excutiendam accuratius, & adversus clarissimos hosce Triumviros peculiari Dissertatione propugnandam censuerit: qua ipsa *Fredegarium* primum, quo male intellecto *Hermannum Contractum* in errorem olim lapsum, nuperque memoratos supra viros præcipites secum egisse contendit, sic explicat, ut vulgarem hypothesin firmare potius, quam labefactare videatur; eandemque porro & aliorum auctoritate, & argumentis quam plurimis, tum ex gestis contemporaneis, tum ex secutorum temporum contextu depromtis comprobare nititur; cometa etiam qui anno Christi 677 per tres menses orbe toto spectatus est, in subsidium vocato. Qua occasione, inserta etiam Dissertationi *Vita S. Baboleni Auctore Anonymo*, quam mutilam *primo Historiæ Francicæ Tomo Andreas du Chesne* ediderat, ac notis illustrata, id agit Auctor, ut totius prope septimi a Christo nato seculi Chronologiam, impeditissimam utique in Francica Historia ac difficillimam, expediat stabiliatque, ac lectori adeo non tam Disputatiunculam de sex vitæ annis Dagoberto seu detrahendis, seu vindicandis, exhibeat, quam restitutæ seculi integri Chronologiæ, lucisque Francorum Annalibus tam ecclesiasticis, quam civilibus passim affusæ gloriam reportet. Denique Dissertationi huic Appendicem de S. Dionysio Areopagita & S. Genovefa Parisiorum patronis, subjunxit Chifletius, ac in ea *vitam S. Genovefæ Auctore Anonymo*, sed qui ter senis ab ejus obitu annis scripsisse dicitur, ex pervetusto codice, notis suis illustratam, non alio instituto, quam ut S. Genovefæ testimonio suum Parisiensibus Areopagitam assereret: tenax nimirum sententiæ, quam *de uno Dionysio, primum Areopagita & Episcopo Atheniensi, tum deinde Parisiensium Apostolo & Martyre*, jam ante cum *Germano Milleto, Joanne Samblacato, Hugone Menardo, Petro Halloix, Natali Alexandro*, aliisque, adversus *Jacobum Sirmondum & Joannem Launoium*, qui Dionysium Areopagitam Atheniensium Episcopum, a Dionysio Parisiensium Episcopo longe diversum fuisse eruditis scriptis docuerunt, defendendam peculiari Dissertatione, sed cui a *Launoio* pridem responsum est, susceperat.

Cæterum cum in hac Disquisitione *Bedæ Presbyteri*, quem Venerabilem vocant, appellanda subinde auctoritas esset, ejusque cum *Fre-*

Fredegario concordia circa hoc negotium demonstranda: in Chiffletii vero manus *Historiæ* illius *Ecclesiasticæ gentis Anglorum*, tum codices manuscripti alii, tum vetustissimus S. Maximini Trevirensis pervenissent; novam Historiæ illius editionem adornandam sibi, & Dissertationi de annis Dagoberti præmittendam censuit. Atque ea una cum *præliminari Dissertatione de Beda ejusque ætate, ac vero obitus anno*, nec non *Cuthberti ad Cuthwinum Epistola*, ex qua anno 762 eum obiisse constat, ac *Chifletii in Bedam notis*, primam hujus operis partem constituit; estque nova hæc Ecclesiasticæ illius gentis Anglorum Historiæ editio, ut Auctor ipse prædicat, tum aliis omnibus, tum *Heidelbergensi* quoque *anni 1587*, & *Cantabrigiensi anni 1644*, quas accuratissimas hactenus habuimus, emendatior, nuncque demum primævo nitori suo restituta.

DISQUISITIO THEOLOGICA DE SANguine Corporis Christi post resurrectionem, ad Epistolam 146 S. Augustini.

Autore Theologo Parisiensi, Metropolitanæ Senonensis Ecclesiæ Decano.

Parisiis, 1681. in 8.

Disquisitio hæc *Jacobum Boileau*, Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctorem & Socium Sorbonicum, nec non Metropolitanæ Senonensis Ecclesiæ Decanum, autorem habens, opponitur *Petro Allixio* Reformatæ, quæ vulgo sic dicitur, Religionis apud Charentonios Ministro, qui a. 1680 ejusdem argumenti disquisitionem eo consilio ediderat, ut doctrinam de reali Corporis & Sanguinis Christi in Sacramento Cœnæ præsentia Ecclesiæ primitivæ ignotam fuisse, ex ista Augustini epistola Lectoribus suis persuadere posset. Enim vero inter varias quæstiones, quas Consentius quidam Augustino diluendas per epistolam proposuit, primo loco hæc occurrit: *Utrum nunc corpus Domini ossa & sanguinem habeat?* Quam quæstionem *Augustinus in epistola 146*, qua Consentio respondet, discutere detrectat, his inter alia verbis utens: *fides adsit, & nulla quæstio remanebit, nisi forte de sanguine requirendum est, quia cum* (Christus) *dixisset*: palpate & videte, quia Spiritus carnem

& ossa non habet, *non addidit sanguinem. Non ergo & nos addamus inquirere, quod ille non addidit dicere, & de compendio, si placet, finita sit quæstio* &c. Ex quo prædictus Autor infert, incredibile videri, quod Hipponensis ille Præsul & Consentius, quem itidem Episcopali dignitate præditum fuisse suspicatur, realem sanguinis Christi in Cœna præsentiam crediderint, cum, si illam firmiter credidissent, neque Consentius quæstionem hanc tam dubitanter proponere, nec Augustinus tam trepide ad eam respondere potuisset. Cui argumento ut pondus addat, non modo Augustinum de sanguine Christi redivivi dubitasse, aut aliis saltem liberum dubitandi locum reliquisse, sed plures etiam Ecclesiæ Doctores, quorum testimonia longo agmine adducit, *Athenagoram, Clementem Alexandrinum, Origenem, Hilarium Pictaviensem, Gregorium Nazianzenum, & Nyssenum, Palladium, Basilium Magnum, Athanasium, Theodoretum, Chrysostomum, Synesium, Maximum, Damascenum*, & integra *Concilia, Constantinopolitanum* scilicet A. 754 celebratum, & *Nicenum* II, Christi corpus post resurrectionem aereum & exangue statuisse, probare nititur. Hanc vero disquisitionem Metropolitanæ Senonensis Ecclesiæ Decanus ex professo confutandam sibi sumit; ac primum quæ Augustini de Christi sanguine sententia fuerit, & cur in Epistola ad Consentium, quam Benedictini Monachi Congregationis S. Mauri in nova Augustini editione anno 420 scriptam esse censuerunt, & ad numerum CCV retulerunt, decisionem quæstionis a Consentio propositæ declinaverit, ostendit. Deinde Athenagoræ & reliquorum modo memoratorum Patrum testimonia ad examen revocat, eosque a sententia corporis aerei & sanguine vacui alienos fuisse demonstrat. Tum ideam futuræ resurrectionis, quam S. Scriptura efformat, cum opinione ista, quæ glorificatis corporibus sanguinem adimit, minime convenire animadvertit, & subjectis *Ignatii, Hippolyti, Minutii Felicis* & aliorum quorundam Patrum sententiis concludit, Ecclesiæ Doctores nunquam corpora nostra post resurrectionem aerea & exanguia fore censuisse, & si Doctores quidam in contrariam sententiam ivisse demonstrentur, dubitandi locum non relinqui, quin opinio eorum insolens, Scripturæ contraria & in Ecclesia intolerabilis visa fuerit. Tandem vero opinionis ejus, quæ Christo corpus sanguine destitutum & in aerem diffusum tribuit, originem & progressum recenset, infantiam & prima ejus incunabula ad *Osiandrum*

drum & *Calvinum* referens, cum Osiander sanguinem a Christo effusum non in venas rediisse, sed computruisse sibi persuaserit, & Calvinus, quamvis Osiandrum satyrico sale defricet, ab ea tamen sententia haud fuerit alienus, cujus rei testem Vossium *in thesibus Theologicis & Historicis* allegat. Et *Vossius* quidem inter patronos ejus opinionis etiam *Dominicum Dominicanum* Episcopum Torcellanum & Brixianum retulit, ut qui ante sesquiseculum quæstionem illam de Christi sanguine ancipiti lance librari posse libro de sanguine Christi dedita opera scripto ostenderit. Verum hoc Autor disquisitionis hujus negat, cum Dominicus ille de Dominicis Scholastica quadam contentione circa articulum de sanguinis Christi unione cum Deitate inter Franciscanos & Dominicanos oborta, lucubrationem quidem de ea quæstione Æneæ Sylvio seu Pio II inscripserit, at de vero Christi sanguine, quod ex ista lucubratione haud difficulter pateat, minime dubitaverit. Igitur ab Osiandro & Calvino ad *Edmundum Albertinum* progreditur, in cujus libris de Eucharistia opinionem de exangui Christi corpore ad pubertatem pervenisse censet; ubi simul ea, quæ circa controversiam de concomitantia sanguinis Christi cum *Fr. Amante Brixiano* in Concilio Tridentino gesta sunt, e *Paulo Servita*, qui sub Petri Suavis nomine latet, & *Pallavicino* obiter memorat. Postremo adolescentiam ejus opinionis Historiæ Eucharisticæ Gallico sermone conscriptæ Autori, cui nomen est *Larrogue*, virilem vero ætatem & fortasse senium *Petro Allixio* tribuit, quem disquisitionis a se impugnatæ Autorem esse sibi firmiter persuadet, & quem cum sociis ex penuria argumentorum contra realem corporis & sanguinis Christi in Cœna præsentiam quæsitorum, ad extrema hæc, sed infirma laborantis causæ præsidia adactum judicat.

CASPARI KNITTEL e SOCIETATE JESU Via Regia ad omnes Scientias & Artes.
Pragæ, Anno 1682 in 8.

Ipsa quidem scientiarum & artium genera unius in compendii formam redigere non propositum hic est Autori; regiam modo viam monstrare hoc scripto voluit ad arcana singularum facilius perveniendi; seu universalem methodum potius in cujusvis disciplinæ probe ob-

observandam studio. Decem vero partibus veluti quibusdam intervallis Via universa distinguitur.

Postquam enim possibilem ejusmodi artis existentiam ex *Prædicamentis* Pythagoræ, ex Aristotelis *Logica*, ex *Arte Mirabili* Raymundi Lullii, ex *Syntaxi Artis Mirabilis* Gregorii Tolosani, ex *Typo Omnium Scientiarum* Ægidii Moncurtii, ex *Arte Cyclognomica* Cornelii Gemmæ, ex *Methodo Mirifica* Petri Sanchez, ex *Digesto Sapientiæ* Ivonis Parisini, ex *Instauratione nova novoque Organo* Francisci de Verulamio, ex *Pharo Scientiarum* Sebastiani Izquierdo, ex *Arte Magna Sciendi* Athanasii Kircheri, & similibus suasisset in parte *prima*;

In *secunda* proponit artificium combinandi res quotcunque: quemadmodum in *tertia*, easdem comparandi, seu analogias rerum, similitudines & dissimilitudines inveniendi. Hisce duabus enim alis instructum, in ardua quarumvis facile artium evolare posse persuasus est. Et Combinatoriam quidem istam in Anagrammaticam dispescit, Algebraicam, Elementarem, & aliam quæ edoceat, quoties artis, aut scientiæ cujuslibet principia, terminos, propositiones, syllogismos combinare fas sit. Hinc quot inter se modis permutari cujuscunque numeri res possint ex multiplicandi ostendit lege; a rerum interim permutatione, combinationem earundem discernens, fructusque varios enumerans, quos in locis Dialecticis, in modis figurisque syllogisticis, in corporum primis qualitatibus constituendis Aristoteli; in extruendis vocabulorum anagrammasi, Poetis; Kirchero in Musarithmica, in Polygraphia Universali, in Arca Mathematica, in artificio mirifico linguarum, in Physiognomico, Medico, Chymico, aliisque arcanis inveniendis, præstitisset hæc ipsa *Combinatoria*.

Analogicam deinde exemplis illustrat, universali maxime, a tribus petito mundis, nexu continuo copulatis. *Majoris* enim cognitioni intentum contemplari *minorem* jubet, & vice commutata: *medii* vero, id est, Politici orbis notitiam anhelantem, alterutrum, aut utrumque percurrere, & in cunctis singula per analogiam applicare singulis: Ita fore, ut omnia in omnibus, & in singulis singula reperiantur proportionaliter. Jam quantum hoc genus artis scientiis commodet, cum addiscendis tum inveniendis, quibusve de causis id præ-

id præstet, edisserit: nec non quomodo unius Scientiæ principia ad aliam trahi possint & applicari; Medica v. g. ad Politicam, Metaphysica ad Physicam, proprietates puncti ad DEUM, qualitates Solis ad cuncta divinæ humanæque Sapientiæ semina.

Quarta parte Universalem sciendi artem persequitur Hebræorum, ex alphabeto; & Pythagoricorum, e numeris Scientiarum omnium secreta indagantium. Ubi de vanitate hujus artis, de Cabala Hebræorum falsa, ut & genuina; de abusu divinorum nominum apud Hebræos; de Cabala Pythagoricorum, de Prædicamentis Pythagoræ, eorumque origine & obscuritate, plura afferuntur.

Quinta sistit Aristotelicam, e Logicis Philosophi libris sic deductam, ut quantum doctrina unaquæque Organo comprehensa in universalis hujus artis usum conferre possit, nervose ostendatur. Lullianam examinat parte *sexta* ejusdemque non synopsin modo tradit & praxin, sed defectus quoque varios, inutilem eam efficientes: *Septima*, Lulliano-Kircherianam cum fundamentis suis & principiis, universalibus subjectis, usu, & addiscendi eam ratione.

Octava delineat Autor tyroni propriam. Analytico-Syntheticam dixit, seu Resolutorio-Compositoriam, quod Analysis & Synthesis, hoc est, resolutio quæsiti in aliqua principia, & probatio ejusdem ex principiis, nec non deductio ejus ad impossibile aliquod, utramque paginam hic faciant, sive in probanda thesi versetur, sive in oppugnanda. Deducere autem dicto jam modo consequentias ex re oblata cum difficile tironi videatur, perlustrare eundem propositi prædicatum jubet & subjectum, nec definire modo utrumque, sed etiam dividere; qua occasione adminicula ad utrumque præstandum varia, nec contemnenda, eidem subjicit, nullumve caussæ genus ostendit esse, cujus ope rem explicare, nec ullum dari prædicamentum, cujus beneficio rem dividere non liceat.

Præcepta artis hunc in modum tradita, *Nona* parte magno illustrantur, ne de universali praxi quis dubitet, exemplorum cumulo, depromtorum e Scriptura Sacra, Theologia Scholastica, Polemica, & Morali; ex Jure Canonico, & Civili; ex arte Medica, & Chymica; ex Methaphysica, Physica & Logica; ex Ethica, Oeconomica, & Politica, nec non Mathesi; ex Rhetorica, ac Poetica; ex Agricultura deniq; & arte molitoria.

Extremum Regiæ hujus viæ praxes exhibet non parum curiosas, viginti septem numero, expedite diffuseque discurrendi, disputandi, quæ-

quærendi, respondendi, scribendi, argumentandi &c. de quocunque themate, juxta artium hucusque propositarum, Analogicæ cumprimis, ductum institutas. Quas inter loco non postremo habendus est partus ille artis analogicæ satis ingenii habens & festivitatis plurimum, qui modum non unum nobis præbet de quocunque themate concionandi perorandique ex tempore, & pro eodem ex omni prorsus verbo, etiam minimo, non inveniendi tantum argumenta, sed memoriæ quoque imprimendi. Septem quippe argumenta dicendi de *Humilitate* v.g. quam sit accepta DEO derivat, nec invita adeo Minerva, ex Virgiliani versus vocibus: *Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena*, pag. 376. seqq. Rursus diversa de *immaculata Conceptione* differendi argumenta ex illo Grammaticorum, *Quæ maribus solum tribuuntur, mascula sunto*, & quidem e singulis ordine verbis, arripit p. 392. Sic de *laude Principis* acturo, materiam voculæ sex, in Orationis Dominicæ præfatione contentæ suggerunt; de *Charitate*, octo argumenta illud Psalmi, *Dixit Dominus Domino meo: sede a dexteris meis*, suppeditat. Postremo *Viri Sapientis laudes* ex analogia, h. e. similitudine & dissimilitudine, quæ illi cum re prorsus disparata, v.g. cum fornace est, non absurde deducit, quo scil. probatum det, nullum sibi thema proponi posse, de quo aptam dicendi materiam capere non queat ex verbulo quolibet, & ex re quacunque, utut diversissima.

Quæ sub finem adjecta huic Viæ legitur Mantissa, theses aliquot Philosophicas cum curiosis incidentibus continet, in Disputatione quadam pro suprema Philosophiæ laurea a perillustri Juvene, Præside Autore, propugnatas & defensas.

Samuelis Pufendorff Einleitung zu der Historia der vornehmsten Reiche und Staaten/ so jetziger Zeit in Europa sich finden.

SAMUELIS PUFENDORFII INTRODUCTIO in Historiam præcipuorum Imperiorum ac Rerumpublicarum, quæ in Europa hoc tempore existunt.

Francofurti ad Mœnum, apud J. F. Knochium, anno 1682. in 8.

In scho-

IN scholis quidem hactenus opinio invaluit, studiosæ Juventuti veteris historiæ Scriptores potissimum proponendos esse, ut quæ olim post Chaldæos & Persas, a Græcis & Romanis gesta leguntur, cognoscant, neglecto fere recentis historiæ studio. Sed errorem hunc confutavit nuper *Vir præclaris ingenii monumentis celeberrimus, Dn. Samuel Pufendorfius, S.R. Majestatis Suecicæ Conjugis Serenissimæ Secretarius & Historiographus Regius*, qui in gratiam privatorum discipulorum, quos in Academiis olim habuerat illustres, hanc *Introductionem in historiam recentem* composuit, quam cum alii Scriptoris nobilissimi fama allecti, passim describerent, & eam inconsulto Autore typis exscribere publicis molirentur, ipse prius eandem jam in Suecicam linguam translatam revidens, eo idiomate, quo conceperat primum, hoc est, Germanico, in patria sua publicari voluit. Quo ut præclare de historiæ & prudentiæ civilis studio meritus est; ita ipsi gratiam haut minorem debent historiæ Ecclesiasticæ ac S. Theologiæ cultores. Nam *ultimo* capite, quod est *duodecimum*, Pontificis R. ac Monarchiæ Ecclesiasticæ statum in compendio solertissime delineat; totam scilicet ejus ætatem percensens, ut cœperit, utque adoleverit, ut quasi ad quandam robustam maturitatem pervenerit, & ut postea ævo superiori velut consenuerit, ac D. Luthero divinum reformationis opus aggresso, iterum decreverit. Status rationem, ac interesse quod vocant Cleri Pontificii, accurate similiter annotavit, dum arcanas doctrinæ Pontificiæ rationes indagavit atque exposuit. Utilissimam hanc libri partem ante paucos annos non-nemo inscio autore, Lipsiæ & Hamburgi, sub *Basilii Hyperetæ* nomine inprimi curaverat, quam nunc Autor doctissimus operi suo, unde quasi resecta fuerat, mutatis quibusdam locis, asseruit. *Status civiles Europæ* eo ordine, quo a quibusdam Geographis sistuntur, describit; præmissa in I. *Cap.* dissertatione erudita de originibus regnorum ac fatis diversis Monarchiarum quatuor, imprimis Romanæ. Inde digressus *Cap.* II. Regnum Hispaniæ, *C.* III. Portugalliæ, *C.* IV. Angliæ, *C.* V. Galliæ, *C.* VI. Statum fœderati Belgii, VII. Remp. Helvetiorum, VIII. Imperium Germanicum, IX. Daniæ, X. Poloniæ, XI. Moscoviæ & XII. Statum R. Papæ recenset. Quod dum optima autorum fide nixus, procul habito partium studio præstat, cujusque simul nationis indolem ac characteres, formam regiminis, vires & interesse, quod vocant, politicum, juxta communis prudentiæ regulas

gulas observat atque declarat. Majus posthac opus, quo *historiam belli & pacis Germanicæ* complectitur, ab ipso orbis eruditus expectat, quod ut absolvat feliciter, optamus.

EXCERPTUM EX EPISTOLA DN. SIGISMUNDI KONIG M. D. & Inclytæ Reipublicæ Bernensis in Helvetia Physici ad Dn. Robertum Hoock, Regiæ Societati Anglicæ a Secretis, 2. Cal. Oct. a. 1681 data, monstrosi cujusdam morbi, admirandorumque Symptomatum Historiam αὐτοψίᾳ Collegii Medici Bernensis, aliorumque, nec non auctoritate & directione Magistratus certissimam complexa.

Ex Collectionibus Philosophicis Anglicanis no. 2. anni 168¼ p. 68. seqq.

M*Argareta Lauwera*, secus σύκερατή, Filia circiter ætatis annorum viginti quinque, honestis parentibus legitimo toto nata, Orthodoxia in sinu Ecclesiæ hujus enutrita, nostra concivis, modeste vivens, anno periodi suæ vigesimo primo, qui seculi fuit septuagesimus octavus, tempore verno menstruis deficientibus incidit in varios cruciatus acerbissimosque dolores, hinc inde jam supernas, jam infernas, jam dextras, jam sinistras corporis partes infestantes, variis subito sæpius ad palmæ latitudinem erumpentibus vesicis, limpida plenis, ardentissimeque flagrantibus, ut ignem sacrum subesse putares; & cito nisi dissecarentur, evasit dolor intolerabilis, mentemque deturbans; moxque sedatis ex una, fit eruptio ex altera parte. In his mitigandis & curandis cum detenti in Nosocomio Clementissimi Magistratus (Insula dicto) omnem operam cuncti navaremus, causam tanti mali ad acrimoniam lymphatici humoris singularem, & vim illi in glandulis subcutaneis stypticam impressam, ideoque coagulatum refluere non potentem referentes, quæcunque ars & methodus docent in demulcendo, dissolvendo, avertendo & vacuando isto humore, adhibebamus, pleraque frustra; dum tandem ratione & analogia ducti ad ptyalismum mercurialem confugimus, cujus effectus respondit: sicque post octimestrem curam mense *Martio* anno septuagesimo nono e Nosocomio viribus restitutis dimissa ad usũ seri lactis caprilli chalybeati relegabatur.

Abhinc

Abhinc integre valuit ad tertiam *Januarii* anni octuagesimi, omnibus functionibus suis incumbens, qua ipsa vesicarum eruptione iterum vexari, auxiliatricesque ac beneficas manus summi Magistratus in Nosocomio expetere cœpit, qua ejusdem quinta porrecta, omnis cardo in eo versabatur, ut præcedenti methodo de ptyalismo inniteremur; sed omnibus ante opus esse voluit ad ejusmodi majorum & arduorum remediorum usum corpus disponere, in quod intentis non tamen mota catharsi, fit momentanea a circumferentia in centrum, ab exterioribus in ima penetralia decima quinta dicti mensis humorum reductio, subito omnes evanescunt vesicæ, adeo arcte cuti se infigit cuticula, ne vestigia præcedentium permanserint, ex qua veloci revulsione cum nihil boni ominatus, etsi ægrota Deo hymnum cantaret pro divina subitanea e summis cruciatibus liberatione, sed decubitum acrium humorum in viscus aliquod nobile veritus, licet quinque dies εὐφορίαν summam ægra percipiebat, nusquam tamen destiti discutientia & diaphoretica temperata propinare recidivæ vel majoris mali metu.

Evenit vigesima hujus lerna malorum & omnis judicii illusio, querebatur dolorem lumborum, vesicæ, perinæi & inguinum, cum virium prostratione, inappetentia, nausea, notabili inflammatione, & sanguinis ἐμπυρεία, retentione urinæ, pulsu celeri & intercepto, unde nephritidem concludere erat necesse: quapropter secta vena præparatur ex nephriticis & frigidis seminibus blanda emulsio, injicitur clisma ex emollientibus frigidis paregoricis, mox injectum, omnium stupore, horæ intra quadrantem rejicitur per os; repetitur idem & superne rejicitur idem cum quantitate instar tophi lapillorum ad unciam semis, nullis unquam excrementis permixtis. Fiunt insessus, semicupia, applicantur vesicatoria artubus ad humoris noxii revulsionem, anodyna & resolventia lumbis & pubi; repetitur ob æstuantia viscera venæsectio, sanguis apparet rubicundus, insipidus, cum pauco sero subflavo, cito concretus; remittit febris; propinantur ex pulpis decocta solutiva, quæ tamen cuncta cum jusculis, aut aliis assumptis vomendo quantitatem lapidum, mox duriorum instar silicis, & frusta corticum marmori albo simillima durissima rejecit. Iterum transitur ad clismata pari ut dictum successu per superiora, nisi quod quantitas lapidum excretorum augeretur, & ut priores exigui pisorum instar, hi avel-

avellanas minores nuces, quas tamen mox excedebant, magnitudine æquabant. Vesica summo dolore mejendique desiderio premebatur, applicato cathetere ne gutta fluxit, inhærebat ipse velut glutini infixus, ut vi retrahi debuerit, nobisque tangentibus vesicam muco repletam declaravit. Suspicabamur non immerito, in renibus & vesica glandulisque mesenterii generari calculos, prout in ventriculo & intestinis αὐτοψία docuit. Venter in aliquam, non tamen nimiam, molem, cum oppressione præcordiorum & spirandi difficultate intumuerat, acutissimum dolorem pungentem & lancinantem in regione dextri renis & sinistri hypochondrii ferens; fragor invicem allidentium lapidum vel admota manu vel citato vomitu audiebatur, in hunc usque diem durans; ac in enixu sæpius observatum, lapillos confractos ab aliis intus restantibus avulsos esse; sed quod maximum est, toto durante morbo, ægra εὔσαρκη, bene colorata, facie florida mansit. Nitebamur itaque omni nervo humorum concretionem impedire, & concretos dissolvere, varia menstrua quærentes in volatilibus martiatis & urinosis, sed extra spiritum nitri in usum vocatum nullum dissolutione efficax esse potuit; & his juxta alia auxilia adhibitis, ut injectione in vesicam ex variis decoctis tam de mineralibus, quam expressis plantarum succis, persicariæ, &c. ad mucosæ illius substantiæ in vesica dissolutionem, nil tamen obtinere; sed mox anodynis ob exquisitissimum sensum, mirum in isto muco, concurrere necesse habuimus. Tandem secunda & duodecima *Februarii* extrahebantur Cathetere circiter urinæ viridis & crassæ unciæ quatuor; cibus abhinc paucus, nullaque sitis urgebat. Interim cum unum alterumve cochlear juris carnium vel hordeati, aut alterius sorbilis medicamenti vi caperet, repente revomit de die bis, ter, lapillorum circiter unciam semis ad drachmas sex, plus minus, ad decimam quartam usque. A qua ad sextam decimam *Junii* elapsos quatuor menses, nec edit nec bibit, sed quamprimum solum cochlear brodii propinaretur, statim vomitu cruento exspuit lapillorum majorem quam antea copiam, ut cruciatus contra ipsius voluntatem irritando omni offerendo cibo potuque abstinere hoc tempore debuerimus. Mansit itaque ægra totum quadrimestre abstemia, non edens, non bibens, non sumens remedii quicquam, quam quinto sextove die cochlear exiguum olei amygdalarum dulcium spiritu nitri imprægnatum, quod optimum solvens in hoc affectu repertum, ægræque supra alia, remedii genus acceptum erat, ut uncias no-

vem

vem ad decem hoc integro tempore adſumſerit. Alvus hactenus conſtricta manens, quum varie cliſmatibus tentaretur, ſemper ſingula surſum rejiciebantur, lapillis varii generis, albicantibus, rufis, griſeis, aſperis, lævioribus, mollioribus, durioribusve magna mole comitantibus, mox homogeneis uniusque ſubſtantiæ, tophis, ſilicibus, cruſtis marmoreis, mox heterogeneis, compoſitis ex cemento cum ſilicibus; horum alii cruore, alii muco chyloſo obducti, alii omni aliena admiſſione immunes excernebantur; dyſuria premebat, ſed non niſi de decima ad duodecimam mane, licet tertia quavis die cathetere injecto, ad uncias duas vel tres pro vice ad ſummum & mucoſæ viridis urinæ elici poſſit, cum alius liquor, quam qui per cliſmata, ſuppeditatus non fuerit. Attamen his intermediis nullo immutato neque in victu, cum nullum ſumpſiſſet, neque in remedio, cum aliud tolerare non poſſet, & urina ſexto *Aprilis* ſolveretur, unciæ tres fluxerunt cæruleæ translucidæ & tenues, ſaturate coloratæ, nec vero ultra durarunt; ſiquidem 17. urina iterum ſubviridis & media parte diſſoluto ſabulo griſeo impleta matula apparuit, unde diſſolutio tartari argumentum mox evaneſcens, cum ſymptomata doloresque adeo ingraveſcerent, ut mentem ſede moverent, hinc deliria, mox ſtupor, riſus & cantilenæ, febris absque ſenſu, mox atrociſſimus lumborum dolor, ut de punctione conquerenti ſi cultellus ægræ admiſſus fuiſſet, ipſa intrudiſſet. Tandem his ſymptomatibus perverſis capti, rati ſumus quocunque modo illud corpus movere, quapropter gr. 2. Mercurii vitæ in aqua frigida fontana ſoluti 29. *Aprilis*, ut & gr. 3. 2. *Maji* propinavi, non alio ſucceſſu, quam quod drachmas ſeptem lapillorum duobus motibus evomuerit. Inde octava *Mercurii* vivi in tanta alvi conſtipatione uncias quatuor, & ad ſolutionem tartareæ materiæ, & excitandum ptyaliſmum, ut & 10. ejusdem, uncias ſex propinavi, ſed præterlapſus *Mercurius* anumque excidens, partim in lecto, partim in hypocauſto recolligebatur, cujus quantitatem per inteſtina circulati mecum reſervo. Quid ultra? Sic vita agebatur abſtemia ad ſextam decimam *Junii*, qua inteſtina aqua frigida eluere magna quantitate, in qua ſal polycreſtum ſolutum, ſtatui, duas horas lecto me applicui, de quadrante in quadrantem uncias ſex propinando, ſic ut libras tres fontanæ biberit, os ipſi comprimens, vomitumque cohibens effeci, ut ſub veſperam ſubſequuta ſit craſſiſſimorum juxta & duriſſimorum alvi excremento-

rum dejectio, ad metum ruptionis tantopere anum distendentium, sic quod integris 4 mensibus varie & incassum remediis tentatum, una Aqua omnia fontana solvit: hic deliria remiserunt & appetitus resuscitatus: Ergo ad aquæ simplicis acidularumque usum balneaque transgressum, tertia die omnino reluctante iterum natura abstinuimus. Interim in *Novembrem* alvi dejectio quinta sextaque die pauca sed libera erat, intercidente vomitu, adeo ut calculi jam superne & inferne dejicerentur, tantæ magnitudinis sæpius unus alterque drachmas duas non modo ponderabat, sed excedebat, quorum copia penes me; & facile conjicere est non absque cruore, asperos illos & acuminatos lapillos, summoque dolore dejici potuisse. Hoc intermedio tempore, *Septembris* quippe mense, cum ab eo quo rursus cibum licet paucum caperet, remediis aperitivis, diureticis, emmenagogis, ac diaphoreticis non destitissem, menses, ardentesque vesicæ quales prius, erupere: Unde spes λύσεως & μεταςάσεως affulsit, ni cito omnia evanuissent, hactenus irreconciliabilia. Cumque abhinc ad quintam *Novembris* natura in sua μεταμορφώσει nihil immutasset, alvus iterum constipari, cordis vires opprimi, omniaque inversa viderentur; & ipsa prius in intestinis recondita excrementa sursum rejicerentur, spes omnis convalescentiæ cessit, sed divina gratia motus hic non nisi quinta, nona & quinta decima *Novembris* contigit, dum decocto solutivo ex pulpis natura immutasset; reducta in priorem statum alvo, urina semper suppressa, cum summa necessitas urgeret, quarta *Februarii* anni currentis injectus catheter nihil eduxit, sed mox expetita matula ægra urinæ subviridis & fæculentæ nixu parturientis omnium admiratione capta lib. 8. absque ullo tamen calculo minxit; a quo vesica plane reclusa, loco descensus altero tertiove die urinæ graveolentis quantitatem unciarum iij. vel iiij. ad 16. *Maji*, ore dejecit. A qua cum balneis fontanæque largo potu nitri spiritu permixto hac æstate uteretur, res eo devenit, ut facie florida incedere queat, modice comedat, urinam singulis claram subflavam cum tenui hypostasi, aliquando mucosam & cruentam ad *drachm.* *iij.* vel *drachm.* v. alvum vero quarta die sed paucam duramque deponat, subinde vomat, sed minorem longe quam antea lapidum quantitatem. Interim quod onus natura œsophago excreverat, nunc quoque vesica sæpius acutissimum lapillum excernendo reddit; Abdomen aliquantum, duritie in sinistro hypochondrio, dextraque lumborum regio-

regione dolente, remanente, tumens, contrectatum, obtusum strepitum allidentium lapidum edit.

Et ut calamitas nulla sola, sic sors contigit miseræ, ut gradus descendendo aliquot ceciderit, non humerum modo sed & cubitum dextrum cum carpo quarta hujus dislocarit. Ast convalescens, singulare divinæ potentiæ argumentum, vivit superstes, subjectum humanæ tragœdiæ & campus amplissimus exercendi ingenii.

Quam enim mirum est, hominem bene valentem in tartarum subito commutari?

Tartarum non unius, sed diversi generis, in imis penetralibus enasci?

Tanto pondere e corpore durum ejici, ut quinque libras lapilli, si omnes coacervassem nullique hinc inde distracti fuissent, ipseque communicassem, excessissent?

Tam diversæ a tophis podagricorum substantiæ? Cum hi e mucosa aeri exposita materia incrassentur, nostri vero resolvantur, quod de primis nolens observavi, cum scatulam e ventriculo excretorum aeri relinquendo expositam, in pollinem redacti sint; e contra in spiritum vini aliumve liquorem extra subtilem acidum immissi indurentur.

Quæ vesicarum protinus emergentium sub epidermide flagrantium & redeuntium causa?

Quæ ratio inversi peristaltici motus valvulæque intestinalis?

Quæ via ab ano ad œsophagum clismatibus excernendis data sit? cum durissimis & crassissimis excrementis Colon cum Recto infarctum fuerit, ut enixus demonstrabat.

Quis iste mucus in vesica?

Quæ causæ colorum viridis & cærulei urinarum perspicui?

Quis locus retentæ urinæ dandus, cum antea cathetere nihil, dein naturæ impetu summa & excedens quantitas fluxerit, mox cohibita?

Quæ via urinosi laticis per fauces regurgitandi?

Tandem quæ abstinentiæ causa, & unde corpus sine cibo & potu enutriatur?

Sed quum mysteria inter sua viscera natura sagax plurima recondat, Anatome si faxit Deus nobis non pauca cum tempore patefaciet.

Obser-

OBSERVATIONES QUÆDAM DE CALculo in Equo quodam reperto habitæ & Regali Societati exhibitæ, ab H. P. M. D. & R. S. S.

Ex collectionibus Philosophicis Anglicanis no. 7. a. 1682. p. 191. sqq.

CUM non ita pridem honoratissimæ huic Societati, rerum rariorum studiosissimæ, immensæ molis calculum in villa *Lambethana*, ex equi visceribus exemptum obtuleram, in mandatis tunc habui, ejus & equi pleniorem historiam indagare, & exponere. Sunt qui magno conamine, & fastu rationes expediunt, quare res sit, cum tamen ea, si strictiori examine probetur, minime sit. Omnia quæ tunc fuerunt acutiora torsit ingenia pueri Dens aureus, cum non esset nisi deauratus. E contra etiam Cl. Salmasius, vir in re literaria primi nominis, sedulo causas quærit, quibus *Aristotelici Problematis* fidem firmet, nullum animalium calculosum esse præter hominem. Quippe in cæteris animalibus majoribus præsertim vesicæ meatus laxiores sunt, per quos terrenus, & crassior humor facilius & liberius exiret, & inde ait mulieribus & puellis Calculos rarius nasci, quam in viris & pueris. Atque inde insuper pueros frequentius Calculo laborare quam senes. Calculo autem Renum quadrupedes non esse obnoxios argumento probat, ab ipso eorum statu, & positura ducto, qua semper in terram prona sunt, unde humor ille corporis saccatus, qui per Renes eorum transitum habet, non ibi moratur, nec desidet, sed quasi suspensus vix ibidem potest inhærescere. Tam versatile autem ingenium est hominis, ut alii cum jam constet Calculos etiam in quadrupedibus gigni, non solum has rationes nihil hic valere probent, sed etiam ex altera parte stare, & in eam sententiam, quam firmare videntur, e diametro prorsus pugnare. Patentiores enim qui sunt in majoribus animalibus quam in homine meatus, crassius admittunt sabulum, & acinis confertim confluentibus liberiorem aditum faciunt, quæ sese in itinere arripiunt & prehendunt, & in eam tandem in vesica accrescunt molem, utpote cui per meatus urinarios minime pateat exitus. Quod alteram partem spectat, humor iste in corpore lixivialis in animalibus, quæ prono incessu pergunt,

aptior

aptior est concrescere, quia mora & otio torpescit, & inde viscosus evadit: in homine autem erecto serum sanguinis citatiori itinere quasi ex alto in renes defluit, nec inde in arenas coalescit. Sed hæc obiter; redeo ad id, quod in me suscepi. Erat Calculus pondere quatuor librarum, & totidem unciarum, magnitudine quasi capitis humani, & figura non multum *absimili*, oblonga quidem, non tamen tam rotunda quam sima. Ea quæ quotidie & constanti lege fiunt, negligimus prorsus; in quibus aut errat, aut ludit Natura hæremus, & plane cœcutimus. Ut autem huic rei, in tenebris licet peractæ, aliqualis saltem *lux* affulgeat, rogo de calculi situ, de equi conditione, ætate, & an aliquo indicio constaret de sanguinis mictione, de urinæ difficultate, stillicidio, aut omnimoda suppressione. Vulgus autem hominum semper fere in his rebus incuriosum est; jumenta si in eo opere, quod severe exigunt, fideliter persistant, nihil ultra quærunt, nec aliud quicquam pensi habent. Ille qui Calculum exemerat, partium opinor earumque situs ignarus, asserit illum inventum esse inter vesicam & intestinum. Et tamen fortasse non totus a scopo & rei veritate aberravit. Calculus quippe ex una parte planus erat & lævigatus, utpote per quam urina continuo cursu non sine lucta & nixu, propter angustum illi relictum locum colata pertransierat; ex altera parte, quæ vesicæ incumberet & adhæreret, asper & rugosus, lapidem bibulum referens, qui cum mole & pondere quotidie cresceret, instar lapidis molaris totam tandem corruperat teneram vesicæ tunicam, ut ejus nullum prorsus maneret vestigium. Et forte, si quis attente adverteret, ipsum fimum propter pondus intestino recto incumbens in aliam, quam qua solet, figuram compressam etiam cum difficultate excerni notaret. De equo dominus, sub quo per duodecim annos fido obsequio & labore meruerat, hæc retulit. Erat statura quindecim palmarum, destinatus pannis vehendis & revehendis, nunc sinceris, nunc coloribus infectis. In iis, quorum nulla certa constat ratio, omnia suspecta habentur. In pannis tingendis plurima petuntur ex mineralium familia, calcanthum, alumen, variique sales, & alia etiam cognatæ sortis ex animalium & vegetabilium classe, quorum etiam hic frequens usus est.

Panni his rebus infecti, & calentes ex puteis extracti in equum coacervantur, qui sub hoc onere gemit & fatiscit. Hic fortasse non

inepte quæri poteſt, annon ex his tam arcte preſſis & cohærentibus ſubtiliora exeant effluvia, quæ furtiva inſpiratione attracta, aliquid ſaltem faciant ad calculi concretionem, & particulas ſalinas glutine quodam congregent, & uniant? Non parum momenti habet in fide huic conjecturæ facienda, quod liquor iſte, quo tinctores ſæpius utuntur, Spiritu vitriolico fœtus concretionem maxime promovet. Quod videre eſt in pluribus Angliæ locis, ubi Spiritus iſte obtinet, qui quicquid illi obviam fit arripit, ligna, teſtas, paleas, cruſta lapidea involvit. Magna ſæpe fiunt ex minimis, diuturna præſertim conſuetudine repetitis. Niſi hodie exoleſceret prorſus opinio, quæ diu apud antiquos immota ſtetit, Renum ſcilicet calorem easdem in Calculo faciendo partes habere, quas ignis habet in lateribus coquendis, hic inprimis valeret, cum equus ſub monte quidem pannoſo, etiam dorſi regioni impoſito, quotidie laboraret, & anhelaret.

Tam religioſe olim cavebant Veteres, ne intenſus calor renes adureret, ut lumborum regionem laxo ſolummodo linteo defenderent, ita ut dorſum non pectus feneſtratum gererent. Affirmat Salmaſius, ſe pleroſque vidiſſe, qui Calculũ in Renibus ſolummodo contraxerant, quod menſæ adſiderent obverſo ad ignem tergo. Alio quidem reſpectu renibus inprimis nocet fervidior æſtus, qui tamen Calculo, niſi materiam inveniat, quæ apta ſit concreſcere, ſuum haud confert ſymbolum. Ab itineribus per aliquot annos Equus deſueverat, ita ut nec ephippium nec ſeſſorem ſine ſumma lucta & protervia admitteret, quaſi rectius & levius ſederet ſolitum & quotidianum onus, novum autem maxime irritaret: aut provido ſenſu præſagiit, ſi ad iter ſe accingeret, onus, quod jam quaſi in pulvinar, dum pedetentim pergit, quietum reclinabat, citatioris curſus exagitatione graviores cruciatus, & moleſtias daturum. Id quod ſæpe videre eſt in hominibus Calculum filamentis quibusdam in æquilibrio ſuſpenſum diu ſine magno incommodo geſtari, illis autem vehementi aliqua lucta & contentione ruptis in collum veſicæ prolapſum, unde acerrimus in tam tenera & ſenſili parte dolor, quem miſera mors excipit. Erat inſuper Equo pro pabulo quotidiano fœnum aridum; herboſis & liberioribus paſcuis per aliquot annos raro aut nunquam gaudebat, in quibus aut commune remedium inveniret, aut fortaſſe ſingulare aliquod ſeligeret, cujus vim & virtutem ſenſus & experientia comprobaſſent. Quidni enim eandem

eandem cum aliis animalibus demus solertiam? Canis cibis distentus & gravatus sedulo discurrit, & inter mille alia peculiare suum quærit & eligit gramen, quo vomitu provocato ventriculum onere suo liberet & relevet. Cervus sagitta sauciatus ad suum statim festinat probatissimum in hoc casu dictamnum. Felis, sive male, sive bene se habeat, nepeta sua se relevat & recreat, quæ ideo de suo nomine Cattaria, & mentha felina nuncupatur. Equus etiam hic bis quotannis, verno scilicet & autumnali tempore, macrescere, & in partibus posterioribus præcipue ita hebes & languidus fieri solebat, ut ægre & vix pedes expediret, & post se traheret. Gravi scilicet onere oppressi fatiscunt spiritus. Ita sæpe videre est membrum aliquod graviori ictu contusum, & spiritibus destitutum atrophia tabescere, & inutile fieri pondus. Octo autem aut decem ante mortem dies urinam minime reddidit, Calculo scilicet ita omnem capacitatem opplente, ut nullus daretur urinæ transitus. In solum jam se projicit, se verberat, volvit revolvitque, terram pedibus proscindit, & omni, qua potest vehementia, acutissimi doloris exprimit sensum. Sed quod magis adhuc mirum est, per totum illud tempus, quo urina non profluxit, etiam oblatam aquam pertinaciter aversatus est. Quasi ex ipso Naturæ instinctu sentiret, aquas, si non transeant, altiores assurgere, & longe graviora creare tormina. Cum miram hanc Calculi historiam pro unica propemodum haberem, omnibus fere numeris occurrit eadem in libro cui titulus, *Le Journal de Scavans*, Gallico idiomate scripto. Hæc si raritatem minuat, talem tamen Calculum dari posse firmat fidem.

DEL CHIACCIO, e DELLA COAGULAtione Trattati, del P. Daniello Bartoli, della Compagnia di Giesu. Roma. 1681. in 4.

hoc est:

Danielis Bartoli, Soc. Jes. Tractatus de Glacie & Coagulatione. Romæ 1681. in 4.

INclaruit jam Autoris præsentis notitia Physica, edito non solum *Venetiis in 12. anno 1678.* eleganti Dialogo, in quo Tensio & Pressio differunt inter se, cujus potentia argentum vivum in phialis vacuis

 sustinea-

sustineatur, sed & *anno 1680* Bononiæ in quarto, integro volumine *de sono & tremoribus harmonicis, & de auditu*. Sequitur jam præsens Scriptum binos in tractatus distributum, quorum *prior* circa modum glaciationis, circa modos coagulationis *posterior* occupatus est. Sectatur equidem Autor in suis principiis ubique *Peripatismum*; simul tamen haud obscure colligi potest, modernorum scriptorum, præsertim qui experimentalis Philosophiæ laude cluent, diligentem admodum & lectorem & examinatorem laboriosum illum ipsum existere.

Præmissa ergo prolixa Introductione, in qua Deum operibus naturæ etiam minimis, ingeniorum nostrorum arrogantiam deprimere ostendit; Cap. 7. nervum totius Tractatus primi tangit, duas quæstiones, quasi cardinales, in eodem principaliter tractandas, præmonendo: *1. An congelatio aquæ fiat per condensationem secundum Aristotelem, an vero per rarefactionem? 2. An sola potentia frigidi & sicci glaciem efficiat, an vero præterea tertium quoddam, sive vapores, sive spiritus, sive atomi, a quibus quasi coaguletur aqua in glaciem, requiratur?* Pro harum itaque decisione probabiliori, mox sub libri frontispicio duo insignia quasi impedimenta, binas scilicet opiniones doctas & ingeniosas, de modo congelationis, removet, *Francisci* nempe *Vallesii*, Med. & Philos. & *Rob. Boylii*, Nob. Angli, quorum uterque, ex oppositis licet penitus principiis, tandem concludat, glaciem ex aqua a se ipsa oriri, sive per naturalem quandam consequentiam, h. e. necessariam causarum subordinatarum fluxum. *Vallesii* quod attinet sententiam in *Philos. Sacra*, aquam ceu summum in Natura frigidum, natura congelationem appetere, seu ad eam inclinare, cum frigus congelans summo isto seu primo frigido intensius esse nequeat, eandem cap. 1. propositam, 3. refutat, postquam c. 2. male ac non sufficienter argumentis Cartesii impugnari illam, docuisset. *Boylii* vero hypothesin, aquam ex parvis particulis corpus non tam continuum quam contiguum constituere, ita ut particulæ istæ in continuo sint motu & agitatione, qua undecunque cessante, glacies per quietem immediate generetur, quoad tria hæc præsupposita & examinat, & pariter c. 4.5.6.7. rejicit.

His ita excussis, ad ipsa Congelationis phænomena propius accedit, recensendo 22 experientias sive observationes principaliores, totidem capitibus comprehensas, circa glaciei proprietates & conglaciandi modos, ab aliis, ut plurimum modernis, iisque fide dignis & experimentorum

mentorum fulcro innixis scriptoribus, annotatas partim, partim & communicatas, quas accurate semper ventilat & examinat: quo eo melius inoffenso pede ad quæstiones istas decidendas pergere queat.

Capite ergo 31, pro prima ista cardinali quæstione, ex Peripato concludit, *condensari aquam sub sui congelatione, non vero rarefieri.* Cum enim rarefactio sit, dum eadem materia, citra alterius materiæ superventum, dilatatur, & in majorem quantitatem distrahitur, sub aquæ vero glaciatione, copiose admodum aer eam subintret, & glaciem repleat, qui in specie sit levior aqua, conciliabitur ab hoc ipso aquæ major *dilatatio & levitas*, ast non *rarefactio*: nec obstare, quod glacies & aqua, ex qua coalescit, vel in quam resolvitur, sint ejusdem ponderis; siquidem ex diversitate medii aerei & aquei, in quo fit ponderis examen, hoc dependeat.

Cap. vero 34. ad alteram quæstionem cardinalem accedit, postquam *c. 32.* varias opiniones de modo glaciationis recensuisset, & *c. 33.* quædam præsupposita, velut, nec solum frigidum, nec solum siccum esse glaciei causam, elementa quævis mista & confusa esse quamplurimis aliis particulis & corporibus, & aquam speciatim spiritibus salino-nitrosis diversis esse imprægnatam, exactius trutinasset, concluditque tandem, *glaciem fieri a frigido & sicco, ceu caussis adæquatis*, nec alia opus esse qualitate aut substantia, quæ aquam tanquam coagulum lac constringat; spiritus vero salino-nitrosos in aqua promovere quidem utcunque congelationem, sed hoc saltem, quatenus & ipsi frigidi & sicci sint. Subjungit his denique *c. 35.* ac ultimo Phænomena ac accidentia varia, sub aquæ congelatione notabilia, quæ ex sua hypothesi explicare nititur.

Tractatus II. saltem appendix videtur, priori isti adjecta, idque ex occasione oppositorum, cum congelatio sit accidentaria, violenta & naturæ injuriosa; coagulatio vero adeo essentialis eidem, ut sine illa paucissima componantur & producantur: unde & speciales tantum modi quidam coagulationum regni animalis & vegetabilis ab Autore considerantur. Præmissis ergo *c. 1.* aliquot observationibus coagulationum fluidorum levi quodam & simplici artificio, *c. 2.* circa animalia observat, humores quosdam corporis illorum non esse coagulabiles, salivam, lacrymas, sudorem, urinas: quosdam vero esse coagulabiles, serum sanguinis, lympham quamlibet, etiam pericardii & pan-

creatis. Sanguinem, quousque intra venas fluctuat, fluidum esse, qui simul ac extravasatus sit, de seipso coaguletur. Causam hujus Phænomeni, quoad prius membrum, negat *c. 3.* esse motum circulatorium illius, negat pariter, quoad posterius membrum, *c. 4.* ope fibrarum sanguinis illud fieri, cum potius fibræ istæ sint novum productum, in sanguine exhausto & refrigerato genitum ex partibus terrestrioribus, quæ in coagulum crassius subsideant, & caseosæ lactis portioni respondeant: quin potius in *Thomæ Cornelii Consentini* castra transit, dum affirmat, *præsentiam halitus tenuissimi vitalis sanguineas atomos incitare continuo, ut solutæ fluant, & nunquam inter se cohærescant, cujus expiratione sanguis concrescat.* Attingit denique *c. 5.* coagulationem ossium, quam ex prædisposita nonnihil materia per vim seminalem oriri asserit: miratur simul potentiam canum in resolvendis iisdem in subtilissimum pulverem, quam ex Helmontii aliquot locis potissimum illustrat.

Quoad Vegetabilia, horum ex semine generationem, ex nutrimento coagulationem perpendit, & *c. 7. ac 8.* recte declarat, quamvis arborem ac plantam non tantum virtute sive potentia, sed potius mole minima in suo semine delitescere, nec esse hoc solam plantæ inchoationem, nec cadaveris modo se habere, sed potius embryonis instar anima propria jam informatum esse: quod semen *c. 9.* generetur ex subtiliori, spirituosiori & vivaciori totius plantæ substantia, cum humido oleoso permista, & in eodem concentrata, quæ omnia ex medulla, ceu parte plantæ vivaciori deriventur: exinde enim esse, quod citrus aurantio insita pomum perfectum citrium, semine tamen aurantii proferat. Aggreditur postmodum specialius coagulationem plantæ, sub sui ex semine formatione, considerare, ita quidem, ut *c. 10.* in semine hoc, terræ ceu matrici suæ commisso, spiritus antea sopitos, calore vernali excitari asserat, a quibus blanda cum cæteris particulis fermentatione aperiantur pori pro humidi nutritivi meliori susceptione; idque cum sit aqua, prout scil. existit, eaque ad quasvis plantas indifferenter se habeat, vi plantæ propria ac seminali transmutari in succum appropriatum, ut coagulata in augmentum totius abeat. Excitatos vero ita spiritus magis magisque per humidi penetrationem, fere instar particularum ignearum in Calce viva, blandam fermentationem cum sale dulci vegetabili, ceu principio vegetationis, & acido sulphu-

ſulphuris innati, ceu principio coagulationis concitare, ita ut ex aqua ceu principio communi, ac ſale & ſulphure plantæ propriis, liquor nutriendo cuivis parvæ plantulæ membro aptus emergat. Jam vero in plantula ex ſemine propullulante, cor quaſi eſſe juncturam iſtam inter binas plantulæ medietates, in quam ſemina ſe explicant (utut anima plantæ ſit tota in toto, & tota in qualibet ejus parte) & ex qua partim deſcenſus radicis in terram, partim aſcenſus ſupra terram in truncum fiat, in quo corde prima humorum contingat alteratio & coagulatio, quorum quod ſit præſtantius, in medullam abeat, ex qua melior portio in ſemen denuo colligatur. Pergit denique *c. 12.* ſpecialiter texturam plantarum mirabilem, juxta vaſa & nervos exponere, partim ſecundum experimenta *Malpighii* in *Anat. Plant.* partim ſecundum proprias, in quibusdam vegetabilibus, in ſpecie, Scolymo ſive Cinara obſervationes, una cum reflexione, *c. 13.* in modum, quo ſuccus nutritius per totam plantam diffundatur, num attractione, an preſſione fiat: in quo negotio ſecundum Cæſalpini allegatam explicationē, priori ſententiæ adhæret.

DE MOTU ANIMALIUM JOHANNIS Alphonſi Borelli, Neapolitani, Matheſeos Profeſſoris, Opus poſthumum. Pars prima. Romæ, 1680. in 4.

SI ex ungue leonem dignoſcimus, ex Scripti præſentis poſthumi Auctore ſtatim quoque de præſtantia illius, quantumque hoc ab aliorū hujus ſeculi ſcriptitantium partubus diſtet, augurari licebit; utpote quē alia jamdum edita præclara opera, ſcilicet *Tractatus de febrium malignarum cauſis, Euclides reſtitutus, Commentarius in Apollonii Pergæi Conicorum libros 5, 6, & 7. Theoricæ Mediceorum planetarum, de vi percuſſionis, de incendio montis Ætnæ a. 1669, ac de motionibus naturalibus a gravitate pendentibus*, poſteritati ſeræ non minus, ac Eruditis noſtri temporis, commendabunt. Poſt tot itaque Borelli noſtri doctiſſima ſcripta conſummatum tandem præſens hoc de motu animalium opus, poſt Autoris fata, auſpiciis CHRISTINÆ SVECIÆ REGINÆ, curante vero *Carolo Jo. a Jeſu, Clericorum Regularium pauperum Matris Dei Scholarum piarum Præpoſito generali*, publicam in lucem prodiit, cui ſimile, in hoc quidem argumenti genere, viſum hactenus non eſt.

Quar-

Quamvis enim plurimi ex antiquis æque ac recentioribus Scriptoribus quam perspicacissimi de motibus animalium egerint, nemo tamen eorum hac ratione rem aggressus est, prout Borellus felici satis successu fecit, totam animalem œconomiam sub tractatione hac complexus, ac propositis innumeris problematibus, egregiis scituque jucundis, iisdemque per mechanicas demonstrationes declaratis, quæ tetigit hactenus nemo, aut tractare certe ea ratione nemo seu curavit, seu potuit; ita ut inposterum hæc etiam Physices pars Mathematicis demonstrationibus ornata, non minus quam Astronomia, inter Physico-Mathematicas disciplinas recenseri queat.

Divisit Auctor opus in partes duas, quarum prima anno 1680 edita, de conspicuis animalium motionibus, i. e. de externarum partium & artuum flexionibus, ac extensionibus, ac tandem de totius corporis molis ab uno ad alium locum translatione triplici, scilicet gressu, volatu, & natatu, agit: altera demum anno 1681 lucem publicam vidit, & causas motus musculorum, ac motionum internarum, nempe humorum per vasa & viscera, rationes explicat.

Quoad primum ergo volumen, in hoc ante omnia musculorum fabricam & figuram declarat, horum species recenset, actionemque explicat, ac simul *Stenonis* de illorum structura & operandi ratione dogma examinat atque redarguit. Quo facto musculos duplicem vim præstare supponit, unam quæ ab ipsa fibrarum illorum structura dependeat, & quam contra suos antagonistas exerant, fibris propriam dicendam: alteram, quæ a causa extrinsecus impellente, seu ab imperio voluntatis emanet, & in contractione validissima ac voluntaria consistat, vitalem ideo appellandam.

Quamvis autem prioris virtutis motivæ quasdam *reliquias* paulo post mortem quoque animalis restitare, evidens sit, exiguum tamen satis illarum gradum esse, inde colligit, quod a pondere paucarum librarum illa vis superari valeat. Econtra ratione posterioris seu vitalis virtutis, quam vulgo quidem cum priore confundunt, gradus, veteres errasse censet Noster, dum ope machinæ muscularis, debili vi motiva totum animalis corpus notabiliter grave sustineri ac impelli, imo ingentia pondera sublevari, docuerant: contrarium potius asserens, magna nimirum virtute parva pondera elevari ac sustineri, ita ut multoties virtus motiva centies & millies pondus ossium & articulorum moven-

movendorum ſuperet, nunquam vero illo minor exiſtat, quod per potiſſimum primæ hujus partis tractum variis theorematibus ac Lemmatibus mathematicis prolixe confirmat.

Atque hoc dum præſtat, inter alia phænomeni illius Anatomici, cur tendines muſculorum non in capitibus aut extremitatibus oſſium articulandorum, ſed in eorum productionibus, prope articulum, & quidem directione ad ejusdem oſſis longitudinem obliqua, alligentur? Hinc, in ſpecie, potentiæ motivæ muſculorum nonnullorum, v. g. cubitum ac tibiam flectentium, femur extendentium, deltoidis, ac maxillam flectentium atque manſoriorum ſtructuram ac vires mirandas determinat, & poſteriorum quidem potentiam motivam in homine fere librarum 534 vim, in brutis autem, v. g. canibus, leonibus &c. propter roſtrum horum oblongius, potentiam librarum 1350 ſuperare (ſtupendam ſane) evincit. Pariter vim motivam muſculorum intercoſtalium, poſtquam thoracis & maxillarum conformitatem atque difformitatē expoſuerat, indagare contendit, & fibrarum omnium muſculorum intercoſtalium multitudinem duplo fibras muſculorum temporalium & maſſeterum ſuperare, illarumque inclinationem anguli ſemirecti, qui vires in proportione ſesquialtera auget, attendens, vim muſculorum intercoſtalium humanorum reſiſtentiam ponderis 1068 librarum ſuperare infert: in parentheſi quaſi allegans experimentum in Anglia ſuperioribus annis factum, quo pondere librarum 100 ſuper veſicam ſuillam aere ſemiplenam impoſito, nihilominus hanc ab aere, e thorace hominis gracilis inſufflato, diſtentam, ſimulque grande illud pondus elevatum fuiſſe obſervarunt. Imo poſtmodum ſeſe corrigit, & vim motivam abſolutam muſculorum temporalium ac manſoriorum in homine non minorem eſſe vi ponderis librarum 16020, intercoſtalium vero potentiam proxime accedere aſſerit ad potentiam ponderis 32040 librarum. Atque his peractis progreditur Autor ad operationes ipſas partium & totius animalis, ſc. motus artuum varios atque hinc reſultantes corporis agitationes, præprimis vero greſſum, volatum & natatum, horumque modos & rationes exponit iis præmittendo doctrinam de ſtatione, cum greſſus quoque animalium ſtando peragatur. Qua occaſione diverſa, ab aliis intacta, aut certe minus adæquate reſoluta proponit atque exponit problemata, inter quæ obſervantur: Cur ſtando alternis pedibus

minus defatigemur, quam quando ab ambobus simul fulcimur? Quare aves uno pede innixæ commodius stent, quam homines? Quare aves stando, ramis arborum comprehensis, absque ruina quiescant ac dormiant? Cur sexipedes & multipedes majore labore, quam quadrupedes, stent?

De gressu animalium dum disserit, rationes reddit, cur incessus per locum acclivem laboriosus & molestus magis, quam per planum horizontale, & descensus per declivia paulo laboriosior, quam per idem planum, pariterque modum explicat, quomodo incessus hominum calopodiis ferratis instructorum per glaciem fiat? Porro, vim motivam, in homine saltum producentem, ter millies fere ejus pondus superare, demonstrat: & qua ratione muscæ, formicæ, similiave insecta pronis superficiebus vitreis lævigatis adhæreant, & per eas absque delapsu procedant? inquirit.

Volatilium motus ubi tractat, docet, quomodo aer impulsui alarum illorum resistat? Potentiam musculorum alas flectentium plusquam deciesmillies pondere avis volantis majorem existere: & impossibile esse, hominem propriis viribus artificiose volare posse.

Natatum explicans inter alia disquirit, quomodo pisces in medio profunditatis aquarum æquilibrati quiescere queant? Eosdem non vi pinnarum, sed caudæ saltem, natare, pinnis vero, præprimis duplicatis illis, quæ in duobus locis infimi eorum ventris extant, immobiles inniti & stare docet. Item, quare aves & animalia quadrupedia naturæ instinctu natent, homines vero naturali instinctu natare nequeant? Tandem vero machinam novam, cujus ope homines aquæ diu immersi respirare & vivere, imo ad sui libitum sub hac ad instar piscium moveri & quiescere possint: nec non navis urinatoriæ fabricam novam & usum delineat.

R. P. CLAUDII FRASSENII PERONENSIS Doctoris Theologi Parisiensis & Professoris emeriti, atque Conventus & Collegii Generalis FF. Minorum Parisiensium Guardiani DISQUISITIONES BIBLICÆ QUATUOR LIBRIS COMPREHENSÆ.

Lutetiæ Parisiorum Anno 1682. in 4.

Cum

Cum præter Celsum, Porphirium, Simplicium, Julianum apostatam, aliosque plurimos olim Christiani nominis juratos hostes, non desint etiamnum maleferiati ac nimis infelices homines, qui Cacodæmonis votis operam & studium navantes, in Divinos Scripturæ libros bellum redintegrant, atque eorum sinceritatem impugnantes, illos e medio exturbare nituntur (qualis fuit non ita multis abhinc annis larvati *Præ-Adamitarum Parentis* infestus conatus, qualis *Hobbesii, Spinosæ*, aliorumque hujus ætatis Criticorum in simili argumento non condonanda vesania) his omnibus occurrendum esse duxit P. FRASSENIUS (ex editis antehac Philosophicis & Theologicis aliquot operibus non ignotus Autor) *Disquisitionibus istis Biblicis*. Quamvis autem innumeri propemodum Tractatus ad Sacrorum Codicum sinceritatem asserendam, demonstrandam divinam autoritatem, & latentia sub rudioribus literæ involucris mysteria manifestanda, summo studio concinnati prostent, & jam actum agere videatur, quisquis nova hac de re Opuscula edere tentaverit; ipse tamen FRASSENIUS ad tabernaculi spiritualis pulchritudinem consummandam, suum quoque ἐπιβάλλον μέρ☉ afferre, nec talentum a Deo concreditum defodere voluit. Sed, quæ ipsum vehementius ad hoc opus auspicandum ursit ratio, ea fuit, ut juniores Theologos, præsertim Franciscanos, ad Sacrorum Bibliorum lectionem & studium, remotis jam offendiculis & via complanata provocaret. Allexit etiam spes alterius non levioris utilitatis; fortassis inde futurum, ut inter Catholicos, Doctrinarum Studiosi ad manum habentes arte concinnata in Sacros Codices Præludia, & graviorum in iis occurrentium controversiarum & difficultatum luculentas explanationes, non minorem in divinis Libris evolvendis operam impenderent, quam Scholasticis, Historicis, aliisque id genus studiis hactenus navaverant, ne inposterum οἱ ἐξ ἐναντίας haberent, unde Romano Catholicis neglectum adeo Bibliorum studium objicerent, seque solos in divinis Scripturis versatissimos gloriarentur. Ut igitur (quos huic perutili negotio totos præ cæteris allaborasse scribit) Patribus Viennensibus & Tridentinis, ut aliis, hoc studium suis seminariis excolendum inprimis commendantibus, Ecclesiæ Præsulibus qualescunque suppetias ferret, in hoc Disquisitionum suarum Biblicarum priori Volumine quatuor Libris comprehenso, necessaria veluti præludia ad S. Bibliorum

 intelli-

intelligentiam necessaria Autor subministrare voluit, alias hujusce divini Libri cœlestes divitias & opes atque divina mysteria in sequuturo Volumine altero nondum edito reseraturus. Elenchus Capitulorum in Libris prioris Voluminis hic est. Liber *Primus* exponit varia nomina Cap. I. originem & antiquitatem Scripturæ, Cap. II. quonam tempore Moses floruerit, Cap. III. a quibus literas & scribendi artem sapientes Ethnici hauserint, Cap. IV. quod Sapientiæ Græcæ pars maxima a Mosis & Prophetarum Libris profluxerit, Cap. V. quod Moses revera Pentateuchum scripserit, Cap. VI. quonam sermone quave lingua ille S. Scripturam auspicatus, quonam charactere, qua arte, quove scribendi modo usus fuerit Cap. VII. IIX. & IX. utrum Moses sicut Scripturæ Hebraicæ, sic & Vocalium punctorum autor sit, Cap. X. *Secundus* in variis Scripturæ S. Editionibus & Versionibus occupatus de Editione Hebraica hodierna Cap. I. de Commentariis & Interpretationibus Hebraicæ Editionis, maxime vero Legis Mosaicæ, Cap. II. de Versione Græca LXX Interpretum, Cap. III. de reliquis Editionibus Græcis, Cap. IV. de cæteris Orientalibus Scripturæ Versionibus, Cap. V. de Editione Vulgata Cap. VI. de præcipuis vulgatæ Latinæ Editionis Textibus, qui ab Hebræis dissentire videntur Cap. VII. de aliis posterioribus editionibus Latinis ex Hebraico Textu Cap. IIX, de Vernaculis Bibliorum Editionibus, & inter hos Germanica Lutheri Cap. IX. agit. *Tertius* de V. & N. Testamenti Librorum Canonibus cum antiquis tum recentioribus: Eorundem Librorum distributione, integritate, obscuritate, & variis sensibus Cap. I. II. III. IV. Et de cujusque Inscriptione, Autore, Scopo, Divisione, & Controversiis, Cap. V. & VI. sub octo & quinquaginta Titulis tractat. Tandem in Libro *Quarto* præcipui Textus Biblici specietenus pugnantes conciliantur, nullamque in Libris Sacris dissonantiam esse probatur.

LES INSTITUTES DU DROIT CONSULaire, ou la Jurisprudence des Marchands, par JEAN TOUBEAU.

Institutiones Juris Consularis, sive Jurisprudentia Mercatorum, Auctore Johanne Toubæo.

Parisiis, 1681 in 4.

Auctor

Auctor est Typographus & Bibliopola Avarici Biturigum, in qua civitate aliquoties functus est annuo Mercatorum Præfecti & Consulis officio. Consulum enim nomine in Gallia Judices Mercatorum appellantur, quos primum induxit publice proposito edicto Rex Carolus IX. anno superioris seculi sexagesimo quarto. Tubæus Typographus & Bibliopola doctus, laudem Manutiorum, Stephanorum, Morellorum, Frobeniorum, Turneborum & similium suæ professionis hominũ æmulatus, non solum in alienis scriptis excudendis & divulgandis occupari voluit, sed etiam ipse litteris aliquid mandare, dignum, quod typis exscriberetur, ac in publicum prodiret. Scilicet cum in functione sua Consulari animadverteret, quam difficile, ac periculosum foret eam sine aliqua Juris, quo commercia reguntur, scientia obire, neque tamen systema illius Juris, unde ejus notitia hauriri posset, saltem apud Gallos prostaret, consilium suscepit, Jus, quod ad Jurisdictionem Consularem pertinet, in artem redigere, ut Mercatores in patria sua, cum adepti essent a Jacobo Savario artem negotiandi traditam in libro, quem sub Titulo Præfecti Mercatoris edidit, item ab aliis Collectiones Edictorum, Declarationum, & Rerum Judicatarum de rebus & negotiis suis, haberent etiam a se præcepta Juris, quo utuntur, eaque non adeo magno volumine composita. Non enim, ut in Præfatione ait, Digesta scribere intendit, sed tantummodo Instituta seu Institutiones Juris Consularis, quibus non integra Edicta, Declarationes, Res Judicatas referret, verum summam eorum, nec non ea, quæ ex diversis Juris Auctoribus tum gentis suæ, tum exteris excerpsit, breviter, hoc est, elementa Juris, diligenter tamen & eleganti ordine complecteretur. Totum autem opus in duos libros partitus est. Priori nihil aliud propemodum agit, quam ut justo commentario illustret Edictum supra memoratum Caroli Regis, ita ut insinuet, quicquid de ipso officio Consulum sive de ipsa consulari Jurisdictione dici debuit, nempe de origine Consulum, & cur placuerit Mercatorum litibus dirimendis singulares Magistratus dare; de Consulum Electione, Munere, Juramento, Duratione, Titulis, Honoribus, Prærogativa, Privilegiis & Immunitatibus; de requisitis, ut aliquis ad Consulatum aspirare possit; quibus moribus, quave scientia eum instructum esse oporteat; quomodo se gerere debeat in administranda justitia & in reddendo jure; de numero Consulum judicantium; quousque jurisdictio eorum se exten-

extendat, num etiam ad loca extra civitates suas sita porrigatur; de modo procedendi in hoc judicio, tum quem ipsi Judices, tum quem litigantes servare debent; maxime ut litigantes in primo statim termino compareant, & nullo adhibito advocato vel procuratore ipsi agant, & se defendant. Id quod ut optimum inventum abbreviandæ litis laudatur, etsi prius, ut in primo statim termino se sistant, usu pariter, & novo Rescripto mitigatum sit. Porro Personas, quibus; & Res, de quibus Consules jus dicunt, fuse tradit, item an, & quando, & quatenus Appellatio concedatur a Consulum sententiis; nempe non aliter, quam si reus in majorem 500 libris summam condemnatus fuerit, sed tamen ut nec tum quidem executio sententiæ suspendatur, præstita ab adversario cautione. Pergit de executione sententiarum, de judicii personis accessoriis, non minus tamen necessariis, veluti de Actuario, & Apparitoribus, denique de locis & ædificiis, ubi Mercatores & Consules convenire solent, disserere. Posteriori libro res illas Auctor persequitur, super quibus in exercenda Mercatura litigatur, id est, objectum, circa quod Jurisdictio Consulum occupata est. Quo pertinent pacta & epistolæ Mercatorum, Probationes quæ ab iis exiguntur, Jus prioritatis in venditis mercibus, Cautiones Mercatorum, Correi, Fidejussores, Cessiones, Exceptio non numeratæ pecuniæ, Libri Mercatorum, Societates, Mandata, Factores, Proxenetæ, Cambia & Recambia, Literæ Cambiales, nec non schedulæ istæ, quibus mercatores cavent, pecuniam, quam ex mutuo vel alio quam cambii contractu debent, se soluturos esse, neque tamen causam debiti exprimunt, cæterum nomen literarum cambialium indũt; a quibus schedulas illas maxime differre docet usitatas etiam inter non-Mercatores, sed tunc ad Consularem Jurisdictionem non pertinentes. Addit deinde commercia maritima, (quorum cognitio tamen novissima Regis constitutione Consulibus ademta est, & Præfectis rei navalis seu classicæ demandata), Communionem bonorum inter vivum Mercatorem & ejus fœminam, vi cujus uxor nullam prærogativam ante creditores mariti habet, nisi separationem bonorum impetraverit, quæ tamen ex certis tantummodo causis, certoque modo permittitur. Sequuntur induciæ moratoriæ, Cessiones bonorum; & denique tractatu de Fallitis & Decoctoribus librum finit. ubi optimum institutum Regum suorum refert, quod fraudulentos Decoctores, eorumque Receptatores & Adjutores severissimis pœnis persequantur.

PETRI

PETRI FRANCII POEMATA ad Celsissimum Principem FERDINANDUM Paderbornensem ac Monasteriensem Episcopum,

Amstelodami Anno M DC LXXXII. in 12.

POstquam superiori anno mortalium rebus exemtus esset, elegantiorum literarum summo cum detrimento, omni doctrinæ genere clarissimus & carminum gloria nulli secundus NICOLAUS HEINSIUS, istius funere extincta simul videbatur poeticæ facundiæ in Belgio vis, & deleta omnis, quæ a Scaligero, Grotio, Baudio ac patre Daniele in Nicolaum filium derivata fuerat carminis venustas & dignitas, oppressaque poetici spiritus majestas, quæ tot auctoribus omni eruditionis ac studiorum genere excultæ isti genti olim constabat. Neque enim in Criticis saltem studiis, omnium recte æstimantium judicio principatum apud Belgas tenuerat exactissimi judicii Vir, cujus præclara in hoc literarum genere extant monumenta, quæ cum usu publico communicavit, nec minora censenda ea, quæ intra Vestæ penetralia liberali asservabat custodia: sed ab ipso etiam condita Poemata captu seculi nostri superiora sunt & ad eruditissimæ antiquitatis gloriam adspirant, quodque argumentum est absolutissimæ scriptionis, Reverendissimo & Celsissimo Paderbornensium ac Monasteriensium Episcopo FERDINANDO L. B. DE FURSTENBERG principi studiorum ac omnis eruditionis sine controversia, præ omnibus aliis recentium Poetarum scriptis se probarunt. Cumque nihil omnino mortalium per orbem literarum famæ commendatorum, aut præstantis eruditionis ac cumprimis poeticæ facundiæ laude florentium inveniatur usquam, quod ad hujus summi Principis, ceu veri Apollinis ac tutelaris studiorum Numinis, favorem non decurrat: ac in Gallia paucos intra annos præstantissimi ex ordine Societatis Jesu Poetæ, Joannes Commirius, Carolus Ruæus, Albertus Daugieres aliique qui ex Heliconis unda caput extulerunt, in Mæcenatis hujus sinum confugerint: eidem communi Musarum Patrono suas quoque sistere, & carmina consecrare voluit cultissimus inter Batavos hodie Poeta PETRUS FRANCIUS. Nam qui antea scripto ad Heroem hunc in literis maximum Panegyrico, facilem eum ac munificum esset expertus (quod is suos alumnos non Caballino solum fonte velut Apollo proluit, sed e perenni beneficentiæ scaturigine inun-

inundat, quoties aureo imbre instar Jovis ad hos descendit;) principali munere ab Eo donatus egregium etiam Eucharisticum carmen condidisset, idque summo favore exceptum intellexisset; id sumsit consilii, ut in fascem collecta præstantissima sua Poemata Maximo Principi inscriberet & consecraret: quo egregio libello eximium documentum superstitis poeticæ in Batavis facundiæ dedit. Complexus enim est isto Carmina, quæ diversis temporibus vario genere in laudes obitusque clarorum Virorum confecerat, quæ item de argumentis aliis ad præstantes Viros scripserat, eo sermonis nitore cultuque dictionis condita, ut ad dignitatem Majorum suorum, eruditissimorum cum aliis omnibus tum eo præsertim eruditionis genere quæ sermonem in numeros apte disponit, proxime eum accedere quivis hujus artis peritus agnoscat. In *Heroico* carmine δεινότητα ac majestatem servat argumento convenientem: nam in Panegyrico & Eucharistico Principem omni laude majorem eruditionisque gloria omnibus aliis superiorem decantat; In Epicedio Belgarum Archithalassum Ruiterum fortiter in Siculo mari adversus Gallos pugnantem inque ipsa victoria occumbentem describit, vere σπουδαίαν πρᾶξιν propositam sibi habens & ἡρωικῆς τύχης περίστασιν, quam graviter & ad Veteres poetarum leges numerosque (quos in pronunciatione etiam, quoties poema in conventibus doctorum Virorum recitat, eum exacte & decenter servare ajunt) exactam absolvit. In *Elegiis* facilitatem venustatemque mireris, tam iis quas in sacris rebus de nativitate, passione, morte, & resurrectione Servatoris, ac Spiritus Sancti missione occupari voluit, quam istis quas de aliis argumentis ad eruditissimos viros Nic. Heinsium, Jo. Georg. Graevium, Jac. Gronovium, Jac. Wallium, Renatum Rapinum, Jan. Broeckhusium scripsit; quæ e Castalio promanare videntur fonte, nec fuco aut lenociniis, sed inaffectato cultu & naturali pulchritudine assurgunt. *Eclogarum* venusta simplicitas, & *Epigrammatum* non longe quæsitæ sed ex ipsa re petitæ, elegantes argutiæ & innocentes lusus Lectoris mentem demulcent: cumprimis autem ista, quæ e veteribus Græcis epigrammatibus, collectis in Volumen, Nectareum illud Apollinis, Musarum, Venerum, Gratiarumque mellificium, sub *Anthologiæ* nomine proditum, Latinis versibus expressit, horum studiorum amatorem ad se rapiunt: rotunditatem enim venustatemque Atticam Romano lepore feliciter æmulatus est, exemplo Erasmi, Scaligeri, Casauboni, Grotii,

Hein-

Heinsii, Vulcanii, majorum suorum, quos adeo æquis passibus secutus est, ut Jo. Georgio Graevio, in Græcis, ut aliis omnibus, eruditissimo viro & studiorum horum exactissimo censori, suum isthoc studium valde approbaverit. Cujus doctissimi Viri judicium, si nil aliud esset, vel solum summam Auctori laudem conciliaret: nos sane movet, ut quod Richardus Thomsonus olim de Paulo Stephano, cum ex Epigrammatum Græcorum volumine, omnis Græcanicæ pariter sapientiæ & festivitatis thesauro, quædam in Latinum sermonem vertisset, prædicavit, ad Francium transferamus:

Cum tua compono Græcis epigrammata, Petre,
    Dispeream ni te surripuisse putem
Et genium ingeniumque illis, laudemque rotundi
    Oris, & hanc penitus, quæ placuit, Venerem.
Scilicet hoc quod Roma sibi nec Bilbilis illi
    Docta dedit, tu das: Græcia victa jacet.

Christian Weisens Reiffe Gedancken/ das ist/ allerhand Ehren-Lust-Trauer-und Lehr-Gedichte/ zur Verbesserung der überflüssigen Gedancken heraus gegeben.
Leipzig 1682 in 8.

CHRISTIANI WEISII *Meditationes poeticæ maturiores*, id est, varia gratulatoria, festiva, funebria & moralia carmina Germanica, ad diluendas *superfluas Meditationes*, sub quo titulo antehac jocosa Poemata prodierant, editæ.
Lipsiæ 1682 in 8.

ELegantiarum quas aliæ linguæ proprias habere vulgo creduntur, Germanicam minime expertem esse, sed ab horrore prisco ad cultum, quo hodie gaudet, evectam, Græcam rotũditatem, Romanam majestatem, Hispanicam gravitatem, Gallicam venustatem, Hetruscas veneres, Anglicam volubilitatem, & Belgicam dignitatem referre, multis insignibus argumentis hoc seculo comprobarunt quicunque peculiares

de linguæ hujus præstantia & nobilitate commentarios scripserunt; & documenta haud contemnenda dederunt, qui vel in soluta numeris vel iisdem alligata oratione scripta posteritati reliquerunt, quæ cæterarum gentium Scriptoribus Germanos sua lingua utentes nullo in genere inferiores esse ostendunt. Inter hos verum ac nativum Germanicæ linguæ decus & usum in utroque scribendi genere

vorsis seu prosis solveret ora modis

præstantissimis etiam documentis asseruit *Christianus Weisius*; cujus dictio pura, tersa, nec affectata, aut anxie quæsita longeque accersita est, sed verbis propriis, ac eorum structuris perspicuis, sententiis item apertis & per universam Germaniam receptis composita, cuivis linguæ hujus vel modice perito facilem ac obvium sensum præbet. Non disjectæ sunt, non novæ adhibitæ, non inusitatæ & ex præpostera æmulatione aliarum linguarum dura compositione contortæ voces, non ex peregrinis linguis transsumtæ phrases, non obscuræ sententiæ longe accersitis allegoriis involutæ fabulisve implicitæ, sed æquor illud castigatum leniterque decurrens per numeros limpidi ac sponte nati obviiq; sermonis, facilitatem ac perspicuitatem, elegantiam ac rotunditatem linguæ hujus aliis nil concedere ostendit: adeo ut Germanicæ linguæ ignarus faciliori longe negotio & leviori opera ejus usum ex auctoris hujus monumentis sibi comparare queat, quam ex aliorum libris, qui eam in artem redegerunt. Cumque is plures hactenus ediderit libros, in quibus exquisitis potius exemplis quam solicite & ambitiose conquisitis præceptis, linguæ hujus oratione soluta non magis quam ligata decurrentis verum & genuinum usum, in civili potissimum doctrina & communi vita quem obtineat, tradidit; quemadmodum *Oratorem politicum* Germanicum, & utiles *Meditationes Juventuti necessarias* hoc fine antea emisit in publicum: jam sub elogio *Meditationum maturiorum* eos exhibuit a felici ingenio (quod natura ad poesim & elegantiores artes finxisse videtur) natos, & longa exercitatione adultos fœtus, quos maturior ætas exclusit; cum priores, quos publico dederat, felicissimi cultissimique ingenii fructus, juvenilem magis ætatem decere censeat. Omne autem studium eo confert, ut juvenum sermones formet, ac inventionum fontes demonstret, eloquendique artem doceat, propositis exemplis clarissimis ad quosvis humanæ vitæ actus conducentibus. Votiva enim carmina, & sermones gratulatorios variis

co-

occasionibus convenientes, epicedia & epithalamia in diversæ sortis homines, varios ad casus deducta, epitaphia quoque nonnulla, moralia autem plurima poemata exhibet, orationesque hujus generis soluto sermone scriptas complures admiscet, ea verborum elegantia ac facilitate, stili venustate, argumenti varietate, & doctrinæ non affectatæ copia adhibita, ut exempla præclara quibusvis in quosvis vitæ humanæ casus suppeditare possint, ac ostendere, qua ratione eos sermone commodo prosequi & orationem in varios habitus fingere apteque componere deceat. Cujus artis uberiorem & absolutam tractationem, viginti annorum studio collectam, & crebris confirmatam experimentis, se aliquando editurum esse, pag. 539. pollicetur.

Sub finem libri appendicis loco festivum *Drama satyricum* adjecit, ejusdem ferme argumenti cum alio ludo scenico, quem hoc ipso anno sub titulo *Absurdorum Comicorum* dedit; isti similem, qui Gryphii Poematibus innexus Petri Squentii nomine insignis canticorum, quos vocant, magistros eorumq; inconditam poesim perstringit, ac Danielem Swenterum autorem habere fertur. Nam ut in isto ineptam & absurdã condendorum Dramatum scenicorum rationem facetis eludit jocis: sic in hoc turbam infelicium poetastrorum, Germanicæ linguæ restauratorum, quos se jactant, exagitat: qui ineptas novas literarum mutationes, ac monstrosas vocum, phrasium & constructionum in Germanica lingua rationes commenti, in cœtum coeuntes magnifica se de lingua Teutonum Heroica conferre consilia, laborantique Germaniæ subvenire stulta persuasione credunt, si extritis e quibusdam vocabulis longo usu receptis literis alias inserant, novaque nec audita antea afferant vocabula, & in syllabis litteras, syllabas in vocibus corrumpant, ac exturbatis omnibus vocibus, quæ alienigenæ sunt & externæ, aut accersitarum ex alia lingua speciem saltem præ se ferunt, licet longo usu firmam acquisiverint possessionem, hac tamen eas ejiciant, & horridas incompositasque substituant, orbique obtrudere gestiant: nulla interim dignitatis ac venustatis in carmine, cujus gloriam sola laurea ostentant, habita ratione, quod misere & invitis ac nolentibus Musis consuunt. Hanc scabiem facetis jocis defricat, & vesaniæ horum fungorum lepide illudit in hoc dramate festivus Autor: qui in gravioribus argumentis artem condendorum ludorum scenicorum, qua non minus ac in aliis præstat, hactenus exercuit. De *Jacobi* enim *Patriarchæ bigamia*

mia, Abrahami fide, quæ in mactandum obsequiose filium unicum valuit, Jephtæ voto & ex eo secuta filiæ immolatione, Marchionis Ancræi ruina, & insigni isto Neapolitano rebelli Pseudo-Regulo Masaniello, ac *rustico Macchiavello*, aliaque, quæ vel in theatrum produxit, vel typis exscripta in publicam lucem emisit dramata, ea affectuum vi, morumque convenientium apta dispositione, partium connexione, rerum varietate, ac dictionis venustate condita sunt, & ad leges dramaticas exacta, ut Germani ad veterum Græcorum & Romanorum, hodiernorumque Gallorum, Italorum & Anglorum gloriam & perfectionem hac quoque in arte accedere intelligantur.

INVENTA NOVA, EXHIBITA PARISIIS Societati Regiæ Scientiarum a D. T.

OMnibus jam notum est, reflexionem radiorum Solis in corpore concavo punctum efficere, quod *focus* appellatur, quia in eo ipso radii uniuntur & comburuntur. In hunc autem usque diem solum hoc punctum unice ab omnibus consideratum fuit; hic Autor vero longius multo progreditur his suis speculationibus. Monstrat enim, qua ratione non solum hoc ipsum punctum foci considerandum sit; sed etiam qua ratione integra aliqua Curva debeat concipi, qualis scilicet formatur per intersectiones radiorum reflexorum.

Ut conceptus ejus magis exprimatur, per radios MW, NW, OW, PW, &c. repræsentat radios Solis incidentes in corpus aliquod concavum. (Vid. Fig. I:) NB, OC, PD, QE, RF &c. exhibent radios reflexos; qui efficiunt infinitas intersectiones in punctis A, B, C, D, E, F &c. adeo ut hinc formetur Polygonum constans ex lineolis *AB*, BC, CD, DE &c.

Tab. XIX.

Verum si distantiæ illæ MN, NO, OP, PQ &c. concipiantur infinite exiguæ, polygonum A, B, C, D, E, F &c. exhibebit lineam curvam, cujus Tangentes erunt radii reflexi; & punctum A erit focus in quo radii reflexi in corpore concavo comburuntur.

Interim quia non sufficit, si quis observaverit saltem hinc lineas curvas sic formari, nisi & scientifice determinetur, cujus sint naturæ: Methodum exhibet Generalem, ope cujus curvæ tales formatæ ex intersectionibus radiorum reflexorum Geometrice possint determina-

TAB. XIX.

ad a. 1682
pag. 364.

Fig. I.

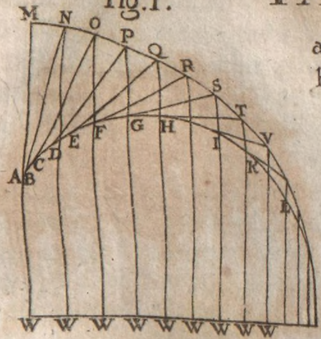

Fig. II.

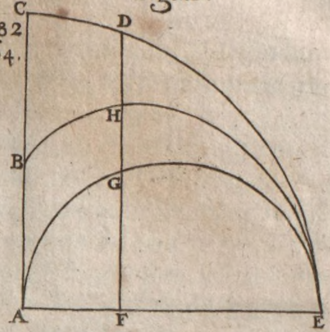
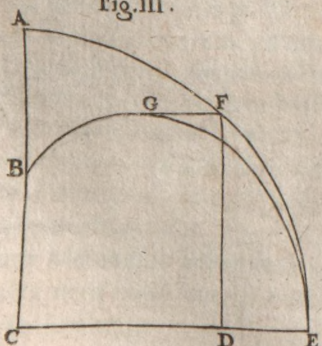

Fig. III.

minari; & ut exemplum exhibeat Methodi hujus Generalis, in specie ostendit descriptionem Curvæ illius, quæ formatur a radiis solaribus in speculo ordinario sphærico, hac ratione:

Sit data quarta pars Quadrantis CDE (.Fig. 2:) describatur Semicirculus AGE; hoc facto, ducatur linea quæcunque, veluti FD, parallela ad AC: tunc pars DG, intercepta intra quadrantem CDE & semicirculum AGE, secetur bifariam in puncto H; & sic prætendit Autor quod punctum hoc H sit aliquod ex infinitis, quæ constituunt curvam BHE a radiis reflexis formatam; ex quo sequitur quod focus B debeat esse in loco medio radii AC.

Hisce adjungit aliud quid non minus curiosum: Methodum nimirum mensurandi infinitas numero curvas; reducendo eas ad rectas ipsis æquales; id quod efficit sequenti Theoremate:

Si radius DF & similes quicunque incidant in curvam quamcunque (Fig. 3.) AFE (sive sit Geometrica, prout eas Dn. Des Cartes sic vocat; sive sit Mechanica, veluti est Cyclois, Quadratrix &c. sive quoque libera manu sit formata: *modo semper convexa ad easdem partes existat*;) & ea ratione ut radii reflexi per intersectiones suas, prout supra explicatum, hinc forment curvam aliquam BGE; dicit Autor, quod radius incidens DF & reflexus GF simul sumti semper sint æquales portioni curvæ GE, quæ intercipitur intra punctum Tangentis GF in G & punctum E, ubi fit contactus duarum curvarum *AFE & BGE*; hinc quoque sequitur quod CA & AB, ubi radius incidens & reflexus coincidunt, debeant esse æquales integræ curvæ BGE. Præterea Regulam quoque exhibet, ope cujus Tangentes, curvarum non solum Geometricarum, sed etiam infinitarum ex Mechanicis determinantur, verum tanta facilitate ac generalitate, ut existimet, hactenus similem non exhibitam quæ ad eandem accedat.

Tandem monstrat Methodum universalem, auferendi omnes terminos intermedios ex data æquatione, id quod hactenus adhuc desideratum fuit in arte Analytica.

CONJUNCTIO MAGNA JOVIS ET SAturni, d. 14. Octobr. st. vet. Anno 1682 Lipsiæ observata.

Quantis, cum inter se, tum a cœlo dissidiis, Cõjunctiones Magnas Tabulæ signẽt Astronomicæ, illustri exemplo ea quæ superiori mense

Octob. contigit, testatum fecit. Hanc enim *Argoli Ephemerides* & *Tabulæ Riccioli* Octobris die 20; *Bullialdicæ* 21; *Wingbii* 22; *Rudolfinæ* 24; & *Lansbergianæ* 29 futuram voluerunt: 14to vero contigisse, Observationibus tum temporis institutis palam fuit. Juncti autem sunt ambo Planetæ prope stellam Leonis, in *Uranometria Bayeri* Lit. ψ notatam, cui Rudolfinæ 19 gr. 4. min. Leonis Longitudinem, cum Latitudine 16 min. Borea assignant: ita ut Hora tertia matutina, Jupiter rectam a Saturno ad Fixam ψ productam pauxillo supergressus videretur, Saturnusque 14 min. Jove borealior existeret. Constituebat tum Jupiter cum Satellitibus rectam, ad quam perpendicularis e centro Jovis educta orientalem Saturni marginem tangebat. Quod si ergo Saturni, Jovis & Fixæ ψ conjunctio simul incidisse statuatur, supposita ex *Rudolfinis* Fixæ Longitudine & Latitudine suprascripta, Rudolfinæ Riccioli que Tabulæ ad observationem, juxta appositam Tabellam, ita se habent:

		Observata	Rudolfin.	Differ.	Riccioli,	Differ.
		0. ′	0 ′	′	0 ′	′
♄	Long.	19. 4. ♌.	19. 30. ♌.	26. +	19. 23 ♌	19 +
	Lat.	0. 51. B.	0. 52. B.	1. +	1. 0. B.	9. +
♃	Long.	19. 4 ♌.	18. 56. ♌	8. −	19. 3. ♌.	1. −
	Lat.	0. 37. B.	0. 42. B.	5. +	0 43. B.	6. +

CONRADI SINCERI, *Civis Germani, de Germanicarum Legum Veterum, ac Romani Juris in Republica nostra origine, autoritateque præsenti Dissertatio Epistolica.*

Prostat Lipsiæ apud Maurit. Georg. Weidmannum. A. 1682. in 12.

TRes sunt sententiæ de hoc argumento; *Vulgaris* & scholasticorum Juris Civilis interpretum, Legistarumve, uti vocantur, *est*: Jus solum civile sive Romanum in foro Germanico esse receptum, sive jam tum a Lotharii Imp. temporibus, sive jussu saltem Maximiliani I. *Altera* sententia est huic e diametro contraria, quam Sincerus propugnat: Jus Romanum nec solum, nec principaliter esse receptum, sed veteres leges Germanicas adhuc in vigore esse, & fundatam allegantibus dare intentionem, Jus vero Civile secundario duntaxat & velut instrumentum adhiberi, nec suppeditare intentionem fundatam allegantibus, nisi probent, peculiari constitutione, consuetudine, ac re judicata hac in parte receptum id esse. *Tertia* & media sententia denique est: præter Jus pa-

patrium & veteres Leges Germanicas Francorum, Saxonum, Alemannorum, receptum superioribus seculis fuisse etiam Jus Romanum, non peculiari constitutione, sed usu & consuetudine fori, ita ut fundatam intentionem habeat allegans legem Romanam Juris Justinianei, nec oporteat observantiam ejus probare, sed reo incumbat probare, illam propter contrarium Jus Germanicum non potuisse recipi. Hanc sententiam inprimis defendit celeberrimus Jureconsultus *Jo. Schilterus in Commentariis ad Pandectas in Juris Praxi Rom. in foro Germanico*, per totum, præsertim vero in *epistola dedicatoria* ad Illustrem Seckendorffium, & *Exerc. I §. 11 sq.* atque in responso *Exerc. XXX, §. 138.* Prior sententia cum ex abusu Doctorum Italicorum, Juris Germanici imperitorum, fuerit orta, suo merito exploditur a Sincero, & contra eam Juris Germanici vigor erudite solideque demonstratur, atque ad contrarias rationes respondetur. Quod ad mediam illam attinet, quam a pag. 101 sqq. sibi impugnandam suscepit Sincerus, doctissimus Auctor, cum quo illi est negotium, hæc nobis communicavit:

Secernenda est in hac tractatione ante omnia Llatoria prudentia ejusque ratio, qua disputatur aut suadetur, ut esse quid debeat aut possit, a prudentia Judiciaria, ejusq; docendi ratione, qua traditur, id quod est, & ex certa hypothesi aliter pro re nata esse vix possit. Sinceri scopus prior est; posterior ejus, contra quem disputat: unde hic inconsultum merito arbitratus, ulcus illud tangere, quod ad Llatoriam potestatem pertinebat, cujusq; hic tractatio totam rem invidiosam odiosamque pragmaticis hominibus fecisset, auctoremq; omni spe optimæ intentionis suæ penitus fraudasset. Prudenter enim atque per gradus Augiæ istud stabulum purgandum est nobis, impetu non admittimur. Porro quum usus fori Germanici semel receperit hoc principium: Jure Civili fundatam intentionem haberi; *certe privata auctoritate fieri non potest, ut hoc ex animis pragmaticorum eximatur, & ex foro eliminetur. Ut veriora tamen principia illis ipsis eo facilius insinuentur, cautius agi videtur, si, prout res est, jungantur compatibilia, quatenus talia sunt, ac doceatur:* Utroque & Romano & Germanico jure fundari intentionem in foro posse, quatenus hoc illi non contrariatur. *De Romano jure res certe dubio caret, quia usus fori hic magister est, arguens intentionem Llatoriæ potestatis hæc admittentis, nec fori tantum, hoc est, judicum & causidicorum vulgarium, sed & summorum tribunalium & Scabinatuum Collegiorumq; Juridi-*

ridicorum consensus, qui utique hactenus jus facit. Longe alia itaque est ratio allegandi leges civiles in foro, quam loca Poetarum & Oratorum, aut Juris Attici vel alterius in foro nostro nunquam recepti, quorum allegatio vim obligandi non habet; Juris Civilis habet, ex usu & fori observantia, de qua disputare Legislatoriæ, non Judiciariæ prudentiæ est. Quare etsi nulla expressa constitutione vis obligandi Juri Romano concessa sit, consuetudine tamen atque observantia tacitoque populi consensu eam obtinuisse, in aperto est omnibus qui in foro versati. Prudens vero interpres & hic attemperat peregrini juris introductionem, ut segreganda ea doceat, quæ principiis juris patrii, moribus populi, & statui publico, aut expressis sanctionibus adversantur. Neque certos designare interpretes opus hic fuit, omnibus enim hæc provincia ipso jure demandata est, at plerique omnes de Jure Romano in eo consentiunt, quod fundatam præbeat intentionem; igitur hæc prudentum interpretatio a summa potestate Llatoria, quæ provinciam interpretandi concedit, confirmata censetur, ipsaque Llatoria potestas voluisse intelligitur, ut Jus Romanum non tantum lex fiat, sed etiam ut sit in foro Germanico. Et fallitur omnino, quisquis putat, sola expressa promulgatione jus fieri, & non etiam tacita receptione longoque usu, forique observantia: quæ cum in legibus Græcanicis in leges XII. Tabularum non relatis, haud appareat, frustra illa huc trahuntur. Plane illud incommodi utique habet hæc res, quod duplici jure communi in foro utimur, ut, quæ lex Romana non sit recepta, aut quæ principiis juris patrii repugnet, non satis conveniat interpretibus, adeoque vagum jus aliquo modo habere nos in foro nostro, inficias ire vix queamus. Unde & factum, quod superiori seculo plurimi Status jura Provincialia atque Ordinationes certas sibi fieri fecerint; idque præcipue ad normam Juris Romani. Ex actis Comitiorum Moguntinorum Anni 1441. hoc recte arguitur: Si Ordines voluerunt, ut totum jus Justinianeum abrogaretur per Imperium, exceptis legibus tamtum usu expresse receptis; igitur præter has totum, si non usu aut actu secundo, saltem intentione & actu primo fuisse receptum intelligitur, alias non opus fuisset, ut abrogatio desideraretur. Tale quid autem, ut jam antea dictum, neque de jure Attico, neque alio dici potest, quod usus fori non ut Ius Romanum agnovit. Ex his itaque satis apparet, Ius Romanum usu fori nostri receptum esse, idque magis adhuc speciatim constat in iis Iuris partibus, de quibus Ius patrium vetus nihil sancivit; veluti res testamentaria est, quæ semel recepta in forum nostrum, non potest esse dubium, quin qui allegat textum istius juris, fundatam habeat intentionem, etsi observantiam non habeat probare. Similiter certa actionum genera a Prudentibus Romanorum adinventa & inter sese discreta, quin in foro nostro admissa sint, dubitare non potest, nisi qui usum & stylum ejus ignorat. Cæterum cum multa sint & in Romano & in Patrio jure, ut nihil de Canonico dicam, quæ usus fori respuit, optandum esset utique cum Sincero, ut Iuris Germanici prudentia a summa Llatoria potestate rectius constitueretur. Interea quominus vagũ jus doceamꝰ, utriusq; juris principia ac fundamenta penitius sunt eruenda & solidius ponenda, mores utriusq; populi & status diversæ Reipublicæ rite discernendi, & quæ secundum has normas receptibilia sint, accuratius dijudicandum; cujus rei glaciem in Commentariis ad Π *fregisse sufficit, gloria perficiendi felicioribus ingeniis merito relinquitur.*

✿:(o):✿